

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIERUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTEKÓW

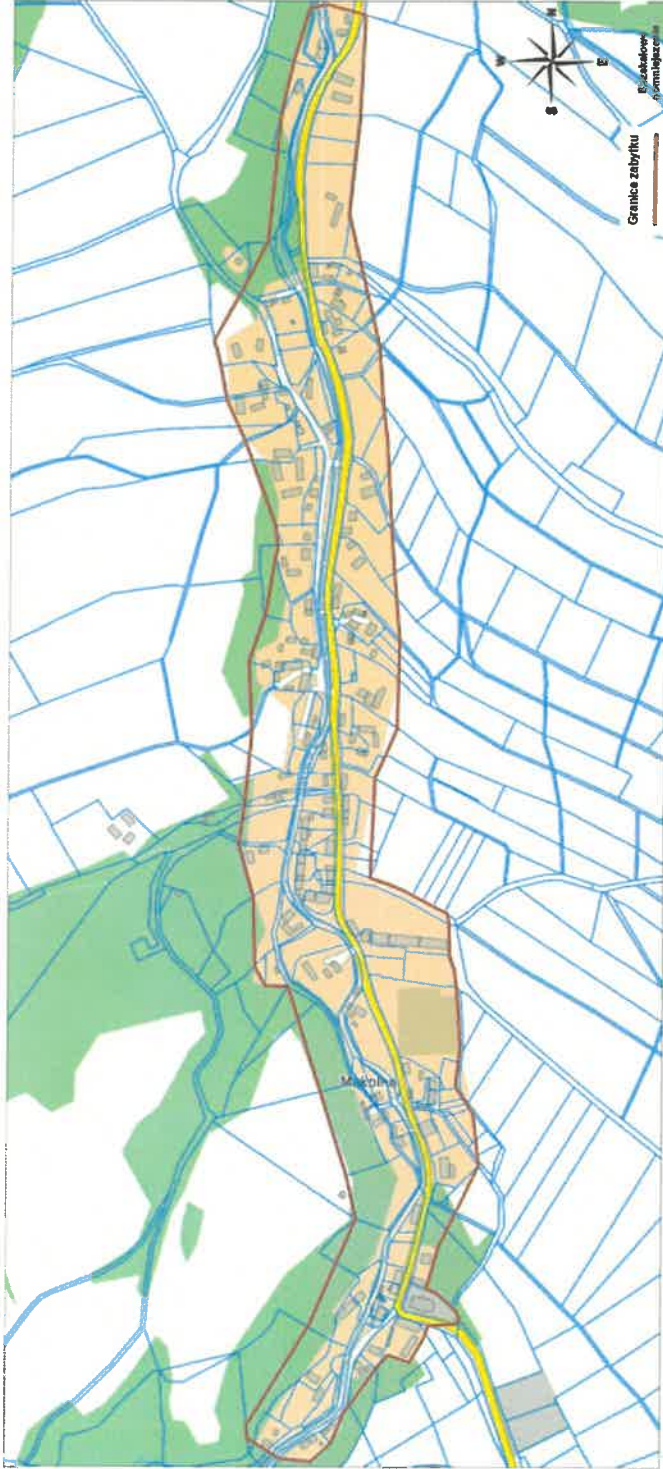
1. Nazwa

HISTORYCZNY UKŁAD RURALISTYCZNY WSI

2. Czas powstania

XIII w.

9. Materiały graficzne

3. Miejscowość

MAKOŁNO

4. Adres (ulica, nr posesji)

5. Przynależność administracyjna

województwo **dolnośląskie**

powiat **ząbkowicki**

gmina **Złoty Stok**

6. Współrzędne geograficzne

50° 27' 36.363" N 16° 50' 53.424" E

7. Użytkowanie obecne

Rolnictwo, mieszkalne

8. Stan zachowania

4

Nazwa:

Wieś wzniankowana w źródłach m.in. jako: villa Meirfridi (1260 r.), Meyfridisdorf (1316 r.), Meirfrizdorf (1483 r.), Meirfriedsdorf (1825 r.) Od 1946 r. Mąkolno.

Historia:

Tereny na których powstała wieś Mąkolno zostały darowane przez ks. Henryka Brodatego klasztorowi augustianów w Kamieńcu Zabkowskim. Po objęciu władzy nad dobrami klasztornymi w Kamieńcu przez cystersów, również wieś Mąkolno trafiła na ich własność, co trwało do 1810 r. Biorąc pod uwagę datę pierwszej wzmiankę o wsi, została ona ulokowana na surowym korzeniu prawdopodobnie już przez cystersów z Kamieńca Zabkowskiego. W 1695 r. we wsi powstał młyn prochowy, co zapoczątkowało długą historię produkcji tej substancji w Mąkolnie. Produkcja ta była rozwijana i w XVIII w. Mąkolno było uznawane za jeden z największych zakładów tego typu w regionie. W XVIII w. we wsi wzniesiono również kościół katolicki.

Po sekularyzacji dóbr kościelnych w 1810 r. wieś weszła w posiadanie księżniczki pruskiej Fryderyki Luizy Wilhelminy von Hohenzollern, po której odziedziczyła ją Marianna von Oranien-Nassau. Zakłady produkcji prochu należy w tym czasie do rodziny Guttlertów ze Złotego Stoku, którzy w 1895 r. obchodzili 200 lecie działalności zakładu. Pod prywatnym zarządem wieś rozwijała się i w 1840 r. znajdowało się w niej 148 budynków, w tym kościół katolicki, 4 młyny wodne, wapienniki, młyny prochowe, karczma i browar. Po 1945 r. ilość mieszkańców wsi spadła, jednakże w miejscowych zakładach kontynuowano produkcję prochu i amunicji, a później tworzyw sztucznych. W chwili obecnej oprócz rolnictwa również przemyśl daje zatrudnienie mieszkańcom.

Charakterystyka zabudki:

Mąkolno to duża wieś (ok. 4 km długości) o układzie łanuchowym rozwiniętym wzdłuż rzeki Mąkolnicy, którego dolina przecina Góry Złote. Obecnie większość zabudowy stanowią muryne budynki mieszkalne i gospodarcze wybudowane w XIX i XX w. najczęściej usytuowane kalenicowo względem drogi oraz zabudowa zagrodowa. Reprezentują one tradycyjną architekturę wiejską XIX i XX w. z regionu Przedgórza Sudeckiego. We wsi znajduje się kościół katolicki św. Marii Magdaleny o metryce XVIII wiecznej. W południowej wsi znajdują się pozostałości zakładów produkujących w przeszłości proch czarny i amunicję.

Zagrożenia i postulaty konserwatorskie:

Istotnym zagrożeniem jest niekontrolowane zastępowanie historycznej zabudowy współczesnymi obiektami, które swoją bryłą, wymiarami, materiałami lub stylistyką kontrastować z tradycyjną zabudową historycznej. Należy objąć indywidualną ochroną konserwatorską najbardziej wartościowe elementy zabudowy, a nową zabudowę kształtować jako nawiązującą do tradycyjnej zabudowy z regionu Przedgórza Sudeckiego. Ochronie powinny podlegać również historyczna dominanta wsi w postaci wieży kościoła.

Bibliografia:

- Knie J., *Alphabetisch-statistisch-topographische Uebersicht der Dörfer, Flecken, Städte und andern Orte der Königl. Preuß. Provinz Schlesien*, Breslau 1830.
- Knie J., *Alphabetisch-statistisch-topographische Uebersicht der Dörfer, Flecken, Städte und andern Orte der Königl. Preuß. Provinz Schlesien*, 1845.
- Zimmermann F.A., *Beiträge zur Beschreibung von Schlesien*, Brieg 1789.
- *Słownik geografii turystycznej Sudetów*, Góry Złote, Marek Staffa red., Wrocław, 1993.
- *Kartografia: Messitschblatt, 1: 25 000, 5567 Königshain, 1930.*